

Erillisestä yhteiseksi

Posted on [13.5.2009](#) by

Kolmannessa Viikin tiedekirjaston Anni Coronae 1862-2009 -juhluvuoteen liittyvässä artikkelissa siirrytään ajallisesti viime vuosituhatteen vaihteeseen. Viikin tiedekirjasto oli perustettu vuonna 1999 ja se oli muodostettu neljästä yksiköstä: Metsäkirjastosta (1862-1999), Luonnontieteiden kirjastosta (1899-1999), Maatalouskirjastosta (1930-1999) ja Biokeskuksen kirjastosta (1995-1999).

Viikin tiedekirjaston toimialat täydentyivät eläinlääketieteellä, kun kyseinen tiedekunta kirjastoineen siirtyi Viikkiin. Eläinlääketieteellinen kirjasto muutti osaksi tiedekirjastoa Infokeskus Koronaan kesällä 2004. Henkilökunnassa oli ensimmäisinä vuosina tapahtunut muutoksia siten, että Eläinlääketieteellisestä kirjastosta tullut henkilökunta ei määrällisesti juurikaan muuttanut tilannetta. Vuosina 2000-2004 tiedekirjastossa tehtiin n. 50 henkilötyövuotta, josta tilapäisen henkilökunnan osuus oli n. 10 henkilötyövuotta.

Viikin tiedekirjaston henkilöstön ja toiminnan kehittämishanke Erillisestä yhteiseksi oli käynnistynyt yliopiston myöntämällä hankerahalla vuodenvaihteessa 1998/1999 kampuskirjaston sisäisen toimintamallin suunnitteluna. Erilaisten toimintakulttuurien yhteensulautuminen ei kuitenkaan tapahdu yhden hankkeen piirissä ja toimesta, vaan sitä tapahtuu vähitellen työn arjessa vuosien aikana.

Vähän vanhaa, paljon uutta, paljon sinistä

Vuodenvaihteessa 1998/1999 käynnistynyt Erillisestä yhteiseksi -hanke jatkui vuonna 2000 koeprosessien, organisaation, yhteistoiminnan ja resurssien jakautumisen arviointina. Kaikki kirjaston toiminnot käsittäneet kahdeksan koeprosessia – indeksointi, osakohteet, kausijulkaisut, monografiat, lainaus, kaukopalvelu, tietopalvelu ja tukipalvelut – kuvattiin. Tähän vaiheeseen kuului myös prosesseihin sisältyneiden ongelmakohtien ratkaisuehdotusten toteuttaminen. Se aikataulutettiin ja vastuutettiin nimetyille henkilöille.

Hankkeeseen sisältyi mm. elokuussa 1999 Suitiassa järjestetty kaksipäiväinen kehittämisseminaari koko henkilökunnalle. Edeltäjäkirjastojen historia ja nykytila käsiteltiin ja niistä poimittiin säilyttämisen arvoiset ainekset uuden kirjaston peruskiveksi. Seminaarissa visioitiin uutta toimintamallia ja yhteistä tulevaisuutta. Tavoitteena oli kehittää koeprosesseja visiota kohti. Seminaarin vetäjä oli Learning Systems Oy:n kehityskonsultti **Eija Ylisuvanto**, joka toimi koko hankkeen tukena. Kaiken kaikkiaan hankkeeseen kuului viisi seminaaria.

Kehityskonsultti Eija Ylisuvanto työssään kirjastolaisten kanssa. Laivaseminaarikuvassa vuodelta 2003 henkilöitä Eläinlääketieteellisestä kirjastosta ja Viikin tiedekirjastosta. Kuva: Kristiina Pirmes.

Opin sauna autuas aina

Alkuvuodesta 2001 toteutettu kehitysvuoropuhelukoulutus oli jatkoa Erillisestä yhteiseksi -hankkeelle. Kehitysvuoropuhelu on organisaation tai ryhmän kehittämisprosessi, johon kaikki osallistuvat. Alun perin tanskalaisen Laura Mottin kehittämä ja vuonna 1992 väitöskirjassaan esittelemä menetelmä auttaa ryhmää arvioimaan yhdessä omaa osaamistaan ja työskentelytapojaan sekä hakemaan ratkaisuja tulevaisuuden haasteisiin.

Kehitysvuoropuhelun tavoitteet liittyivät henkilökohtaisten oppimishaasteiden sovittamiseen kirjaston vision toteutumisen tueksi, tiedon hankkimiseen siitä, mitä osaamista kirjaston vision toteutuminen edellyttää sekä kirjaston vuorovaikutussuhteiden edistämiseen.

Prosessiin osallistuva henkilökunta työskenteli kolmen hengen työryhmissä, joissa kullakin henkilöillä oli vuorotellen rooli kohdehenkilönä, tarkkailijana ja konsulttina. Prosessin vaiheet etenivät oman työn tutkimisesta työtilanteen erittelyn kautta yksilöllisen kehittämistehtävän suunnitteluun ja toteuttamiseen. Kehittämistehtävät niputettiin aiheen mukaan isoiksi kokonaisuuksiksi, jolloin samantyyppisen kehittämistehtävän kanssa työskentelevillä oli mahdollisuus saada tukea toisiltaan.

Kehittämistehtävien aiheista esimerkkeinä mainittakoon suoraan kirjaston vuoden 2001 vuosikertomustekstistä lainattuina seuraavat: oman osaamisen siirtäminen muille, työtehtävien

luonteen monipuolistaminen, esimiestaitojen kehittäminen, verkon apuvälineiden kehittäminen, oman ammattitaidon syventäminen, Voyagerin opettelu, kaukopalvelun kehittäminen ja sisäisen kommunikaation parantaminen. Kirjaston toimintakertomuksessa vuodelta 2001 todetaan:

”Yhteisessä seurantaseminaarissa näkyi prosessin tulos. Henkilökunnalle oli virinnyt yrittämisen henki ja yhteinen näkemys kirjastosta Viikin tiedekirjaston henkilökuntana.”

Arvot mekin ansaitsemme

Tiedekirjaston arvoprosessin aloitustilaisuuden vetäjä kesällä 2001 oli **Tapio Aaltonen**. Päivän kestäneen seminaarin tuloksena oli joukko arvokandidaatteja, joista syksyn aikana henkilökunnan kokouksissa käydyissä keskusteluissa yhdessä mietityksi arvokokonaisuudeksi valikoitui asiakaskeskeisyys, ammattitaito, oikeudenmukaisuus ja luova yhteistyö.

Arvokeskustelu tähtää yhteiseen ymmärrykseen ja tulkintaan siitä, mitä muutamiksi sanoiksi kiteytetyt arvot tarkoittavat. Tämän lisäksi yhteinen tulkinta on myös sitä, että ymmärretään, miksi juuri tämä arvo on tärkeä, mistä huomaa, että arvo toimii, mitä se edellyttää meiltä ja millaisen haasteen se antaa meille ihmisinä. Kuviossa arvojen sisältöä on avattu muutamien luonnehdinnoin, joiden pohdintaan koko henkilökunta osallistui. Tehostettu arvojen maastouttamisprosessi arkeen toteutettiin vuosien 2005-2006 vaihteessa (marraskuu-tammikuu). Henkilökunnan kokousten yhteydessä käytiin dokumentoidut keskustelut, joissa arvot käytiin yksi kerrallaan lävitse miettimällä yhdessä arvojen sisältöjä ja merkityksiä.

Samassa veneessä... ei kun laivassa

Huhtikuussa 2003 Helsinki-Tukholma-Helsinki -laivaristeilyllä toteutetun kehittämisseminaarin tarkoituksena oli valmistella Eläinlääketieteellisen kirjaston yhdistymistä Viikin tiedekirjastoon kesällä 2004. Tavoitteena oli yhdistyneiden kirjastojen tulevaisuuden hahmottelu ja kirjastojen henkilökuntien toisiinsa tutustuminen sekä vapaa yhdessä oleminen.

Kehittämisseminaari toteutettiin tutun konsultin, Eija Ylisuvannon johdolla. Sen ohjelmaan kuului mm. molempien kirjastojen historian ja nykytilan kuvaaminen ryhmätyöskentelyn ja yhteisten keskustelujen tuloksina tuotettujen kuvakollaasien avulla, Viikin tiedekirjaston strategian kuvaus, sen pohjalta annettuja tehtäviä kirjaston toiminnallisille ryhmille, ryhmien edustajien ja kirjastonjohtajan ”akvaariokeskusteluja” sekä ennakointidialogi. Viimeksi mainitussa pohdittiin, miten asiat sujuvat, kun kirjastojen yhdistymisestä on kulunut vuosi. Tukholmassa ja laivalla vietetty vapaa-aika auttoi pääsemään irti arjesta. Myös tähän seminaariin sisältyi myöhemmin toteutettu jatkotyöskentely konsultin johdolla.

Seminaariväkeä samassa veneessä... ei kun laivassa, vuonna 2003. Kuva: Kristiina Pirnes.

Solmutaitoja oppimaan

Kirjastonjohtaja **Heli Myllys**, Tiina Äärilän vuonna 2000 tekemän Verkkari-haastattelun sanoin ”ennakkoluuloton visionääri”, työmyyrä, työhyvinvointirahoituksen uupumaton ja kekseliäs hankkija, on ideoinut ja tehnyt mahdolliseksi kaiken edellä kuvatun kehittämisen. Erillisistä yhdeksi hioutunut toiminta muuttaa taas muotoaan ja astuu suuren harppauksen eteenpäin, kun Helsingin yliopiston kirjastotoimi hallinnollisesti ja toiminnallisesti uudistuu, virallisesti vuoden 2010 alusta.

Syksyllä 2009 Viikin tiedekirjastoon luodaan tieteenalapalveluiden kehittämisen muutoslaboratorio. Edellä kuvattujen ja muiden tiedekirjaston kehittämisponnistusten yhteinen nimittäjä on ollut kehittävän työntutkimuksen menetelmä. Sen avulla on aloitettu kymmenen vuotta sitten ja siihen palataan, tällä kertaa alan arvovaltaisen oppituolin haltijan, professori **Yrjö Engeströmin** johdolla.

Kirjaston työntekijöiden ja tutkimusryhmien uudenlaista kumppanuustoimintaa mallinnetaan, testataan ja arvioidaan muutoslaboratorion solmutyöskentelyssä. Siinä tutkimusryhmälle nimetään oma kirjastoammattilainen seuraamaan ryhmän tiedonhallintatarpeita ja tarvittaessa tehdään johonkin konkreettiseen tiedonhallintahaasteeseen liittyvää kiinteää yhteistyötä. Viikin kampuksella toimintatavan mallia kokeillaan uudistunutta Helsingin yliopiston kirjastotoimintaa varten. Nyt on kirjastojen vuoro oppia sitomaan lujat solmut ja rantautua entistä tukevammin tiedeyhteisöjen keskuuteen.

Heli Myllys on jälleen pitänyt huolta siitä, että henkilökunta tulee olemaan valmiina vastaamaan muutosten haasteisiin.

Lähteet:

- Viikin tiedekirjaston toimintakertomukset vuosilta 1999, 2000, 2004, 2007
<http://www.tiedekirjasto.helsinki.fi/raportit/vuosikatsaus.htm>
- Tiedekirjasto syntyy – kirjastonjohtaja Heli Myllyksen haastattelu Verkkari 13/2000
http://www.helsinki.fi/kirjastot/verkkari/infolehti/13_2000/myllys.htm

Kirjoittaja

Eeva-Liisa Viitala
tietoasiantuntija
Viikin tiedekirjasto

Kuvat

Valokuvat
Kristiina Pirnes